

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Thomæ Tamburini Societatis Iesu Siculi Caltanisettensis, In Alma Vniversitate nobilis Civitatis Messanæ, Theologiæ Primarij Professoris. Explicatio Decalogi Duabus distincta partibus

In qua omnes ferè conscientiæ casus, ad decem Præcepta pertinentes,
mira brevitate, claritate, & quantum licet, benignitate declarantur

Continens sex Libros posteriores in Decalogum, id est, expositionem
præceptorum secundæ tabulæ

Tamburini, Tommaso

Monachii, Anno M.DC.LIX.

Venatores, piscatores, n. 1. paragr. 2.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39995

milium otium. Sed in hoc posteriore adverte, illuc solos milites, non vero alios debere confluere; secus, jam non esset ad levandum dumtaxat militum otium, & rediret doctrina data nu. 32.

1 Dian p. 2. t. 15. m. 45.

34. Superioribus hisce diebus agitatum fuit, an viro nobili liceret in domum suam, non quidem populares quoscumque, sed similes sibi Nobiles ad ludendum admittere, iisdemque aleas, & similia subministrare? Distinctum à me fuit, si omnibus expensis ludus est licitus, nec timentur illa inconvenientia blasphemiarum, nec pecuniæ paternæ vel uxoriæ, vel alienæ consumptio &c. sed mera otij sublevatio, licere: sicuti licitus est ipse ludus. Si contra, nullo modo, quia jam redirent dicta numeris precedentibus.

35. Inquires: hi ministrantes mensam, chartas, imo & aquam vinumve frigida, & similia ludentibus, possuntne sine onere restitutionis retinere excessum pretij, quem communiter pro dictis rebus accipiunt ab iisdem? Respondeo, probabile est, non posse, præscindendo ab alio inconvenienti. Ratio est, quia quando quis scit valorem rei, & tamen necessitate non compulsus, nec vi, metu, dolo actus, illam majori pretio emit, judicatur, & excessum velle liberaliter donare: multo magis, si res agatur inter consanguineos & amicos. ita autem regulariter est in casu nostro. Idem confirmat ex Sà: *p* qui pro re emptâ (inquit) plus justo dat, sine vi, fraude ac errore, præsumitur donare.

n Dian. p. 5. t. 14. ref. 29. o Navarr. Med. Reginal. Molin. ibid cit. p Sà, V. venditio nu. 2.

§. II.

Venator, piscator.

1. **A**ccipe de his breves in legis morem aphorismos. Animalia, quæ domino carent, quæ communiter sunt, quæ consuetudinem non retinent redeundi ad dominum; sive in suo, sive alieno fundo, vel mari capias, tametsi ibi prohibita sit venatio vel piscatio, tua *a* sunt, nec restitutioni subduntur: esto, si iusta sit lex prohibens (quæ etiam iusta, præscindendo à gravi aliarum rerum damno, non obligat *b* ad mortale) esto, inquam, tenearis ad poenam, si qua est, sed post *c* sententiam iudicis, & ante illam, ad dicta damna vineis segetibus, arboribus fortassis illata.

a Less. li. 2. c. 5. d. 39. Axor. p. 5. lib. 2. c. 13. qu. 2. Rebell. p. 1. lib. 1. qu. 14. Mol. d. 41. & 51. Layman. lib. 3. tr. 1. c. 5. n. 12. b Less. l. c. nu. 40. lege Castrop t. 1. tr. 3. d. 1. p. 15. num. 6. Dicastill. loco max citando n. 303. c Layman. l. c. nu. 14.

2. Pisces, cervi, cuniculi, uno verbo, feræ venabiles in locis circumscriptis, nimirum claustris, vivarijs, piscinis inclusi, ne communes creduntur: qui temere, sine domini consensu, ijs molestiam ferat, furti *d* condignam multam, etiam in foro conscientie, sustineto. Quod tamen nemo *e* docet, id solum intelligi de locis circumscriptis, ita parvis, ut do-

Q 9 3

minus

minus pro libitu feras ibi inclusas capere queat, non vero de locis ita vastis, et si conclusis, ut in ijs feras difficillime capiantur, esto probabile.

d. Laym. l. c. n. 22. & n. 19. versu, si autem. e. Dicastill. loco max. citan. nu. 312. & Joseph. lanua, apud Dian. p. 9. rr. 8. resol. 49.

3. Inter damna, quando justa est prohibitio, numerator detrimentum, quod qui prohibet, forte patitur, si te animantia captante, ipse nulla, vel pauciora captaret: non vero, si eodem illorum numero cum eadem facilitate fruereatur.

4. Si sobolem ferarum notabiliter extinxisti, vel si aquas veneno infecisti, unde mortua sit magna piscium vis, cum gravi Reipubl; vel domini damno, obnoxius esto restitutioni, tum spei lucri ablati, tum justæ oblectationis ereptæ, quam tamen oblectationis jacturam vix compensari ab ingenuo viro velle, merito præsumo.

6. Si Princeps venationem piscationemve prohibeat, ex sequentibus causis: primò, ne illæ fiant certo quodam tempore, ut quando feras sunt gravidæ, vel quando, nivali tempore, nimis multæ cum publico detrimento capi possunt: secundò, ne fiant quibusdam instrumentis aut rebus, quibus minutissimi quique pisces cum damno sobolis multiplicandæ concluduntur: tertio, ne piscatores, venatoresve, dum simul conveniunt, rixarum ac jurgiorum grave periculum pariant: quartò denique, ne civēs propria & utiliora Reip. munera negligant, nimirum agriculturam, militiam, simulque necessarias artes, lo-

gitimam esse f. prohibitionem existimato.

e. lidem DD. e.

6. Vsum jam receptum, ut quilibet possit venari in alieno agro, dum non sit septus, vel vitibus consitus, vel feminibus gravidus, tanquam i legitimum approbato.

i. Azor. l. c.

7. Si quando ab altero vulneratur, ab altero vero capitur fera, si vulnus sufficiens sit, ut fera capiatur, inséquente insuper vulnerante, ejus esto fera; secus, l. capientis.

l. Less. dub. 10. & 11. explicans aliqua jura.

8. Si eandem canes alterius insistentur, alterius vero capiant, simili proportione certæ vel incertæ alterutrius canum victoriæ, prædæ beneficium ascribitur.

9. Quando fera incidit in laqueum, vel retè à me paratum, si probabile fiat, eam se extricaturam à laqueo, esto alterius capientis: si vero certum moraliter sit, ad meas manus perventuram, à me illam nullus auferat: quod enim per meum instrumentum apprehendo, per me apprehensum fuisse m. cenfeto.

m. Mol. d. 42. Less. l. c. nu. 48. & 50. ubi solvuntur aliqua jura. Dicast. loco max. cit. dub. 12.

10. Præcis legibus municipalibus, columbæ domesticæ, cum ad domum redire soleant, domini ita sunt, ut ab alijs aucupio rapi nequaquam possint, nisi forte nullus cibus à dominis ijs porrigatur, unde ab habitibus facta damnorum inde emergunt.

fin

sine iniustitia earum aucupio compensetur.

Verum quia ejusmodi damnum earum, & valde exiguum esse ex columbis consuevit (nam propterea lisa n columbaria reputantur) idcirco vix unquam propter ejusmodi damnum simplices columbæ alienis aucupijs subijciuntur. non ita, apibus & canibus, alienas vineas cum uvatum notabili detrimento depascensibus.

n Mol. Fal. Reb. alijq. quos sequitur citatque Dicast. li. 2. de just. tr. 2. d. 9. dub. 11. n. 319.

11. Eisdem tamen columbas ad trinum columbarium atrahere, nisi bonis artibus & sine fraude, ne liceat. Melius autem alere, commodioremque locum tuis aptare, fraudem ne vocato.

o Less. l. c. n. 28.

12. Quamvis Clericis & Monachis, nemineri suo desint, & ob decentiam, interdicta sit frequens venatio clamorosa, hoc est, equorum, canum, accipitrumque strepitu fervens, tamen præcisus extrinsecis fortè alijs incommodis, cum ex se gravis deordinatio nequaquam sit, sub mortali p ne facile ejusmodi Clericos, & Monachos illi venationi deditos reprehendito. Quietam vero, quæque raro ob honestam animi relaxationem ab iisdem assumitur, nulla q lege ipsis interdictam esse, ne ignorato.

p Laym. l. c. n. 4. afferens Cajet. Mol. Abb. Reb. Sa. q Mol. d. 44. Less. nu. 40. Dic. Gaspar Hurt. Dian. eosdem cit. p. 9. sr. 8. re. 40.

§. III.

Lignantes pascentesque.

1. DE his quoque breves proferantur, instar legum, canones.

Si pascua silvæque ad communitatem pertinent, omnes, qui ex eadem sunt, iisdem a utuntur, fruuntur. Si tamen Magistratus ob bonum publicum prohibeat, subditi non parentes, ad poenam à Iudice condemnantur, non tamen b in conscientia peccare, nec ad restitutionem obligari ante sententiam, creduntur; præterquam, si debita lignorum portione notabiliter pro concivibus diminuta, grave iisdem intulerint detrimentum.

a Mol. d. 58. & 50. Sotus li. 4. de just. qu. 6. ar. 4. Less. l. c. d. 14. Reb p. 1. lib. 1. q. 15. b apud Castrop. l. c. n. 6. & Dicast. li. 2. de just. tr. 2. d. 9. du. 13. num. 345.

2. In dubio, an silvæ atque pascua ad cives pertineant, an ad Principem, non ad hunc, sed ad illos ea spectare, certum c esto.

c Laym. l. c. n. 18.

3. Alij, qui ex ea communitate non sunt, si ligna cadant, si pascua depascant, furti criminis rei sunt, nisi à mortali, & restitutione excusentur, d vel ex probabili opinione contraria, vel ex communi consuetudine, tacitoque consensu, quo cives ex vicinis oppidis, vicissim ad quotidianos usus hæc faciant, sub illud solum periculum, ut deprehensi multam solvant: damnum tamen extraordinarium ac magnum inferentes, ab hac